

Redan på Helgonius' avbildning är stenen skadad upptill och på högra sidan. Två mindre stycken, ett upptill och ett på h. sidan, anges såsom lösa. Det ena av dessa, det på h. sidan, har sedermera förkommit, men f. ö. var stenen i behåll i oförändrat skick ännu vid Brates undersökning år 1900. Det andra har sedermera också varit försvunnet men återfanns år 1925, ehuru skadat, i en grop i närheten och fastsattes vid stenen. På h. sidan upptill har ett nytt stycke lossnat och fallit av, med bl. a. runan 4 r. Det har förgäves eftersökts; enligt uppgift skall det troligen ha blivit inmurat i grunden till en stuga i närheten.

Gråsten. Höjd 1,70 m., bredd 1,26 m. Ristningen är djup och väl bibehållen. Runorna äro djupare huggna än slingan.

Inskrift (med det inom [] supplerat efter B 668):

+ out[r] [ut]r + raiistu + -[t]in + pina + at + uikika + fapur + s[in] || sun stura +
5 10 15 20 25 30 35 40 45

Anundr(?) . . . undr(?) raistu stein þenna at Vikinga, faður sinn, sun Stora.

»Anund reste denna sten efter Vikinge, sin fader, Stores son.»

Till läsningen: Runorna 4 r och 5 u finnas fullt tydligt bevarade på Brates fotografi; av 6 t finnes blott hst och v. bst. Framför 11 i finns upptill ett ristat streck, liknande början till v. bst av ett t. Möjligen har ristaren efter 8—10 rai börjat rista ett t men märkt sitt misstag, lämnat t ofullbordat och fortsatt med 12 s. Runan 15 [s] är borta redan på Helgonius' träsnitt, 16 är där t. 43 t har bst endast på v. sidan av hst, böjd på samma sätt som bst i inskriftens övriga t-runor. Runan kan därför icke vara a (såsom L 819).

Det första namnet, **outr**, är kanske snarast det vanliga mansnamnet *Anundr*, ehuru n är utelämnat. Det kunde måhända också vara en beteckning för *Öyvindr*. 5—7 **utr** är slutet av ett namn, på *-undr* eller *-uddr*. Namnet 42—46 **stura** (gen.) förekommer också i en uppländsk runinskrift, L 140 Nyvle, Bälunge sn. Möjligen är det ett *Stori*, ursprungligen ett binamn, formellt sett en form av adj. 'stor'. Namnet *Vikingi* är en sidoförm till *Vikingr*; se om detta Sö 182.

270. Tyresta, Österhaninge sn, Sotholms hd.

Pl. 133. Pl. 1: B 663.

Litteratur: B 663, L 824 (2025). Ransakningarna 1667—84; G. Upmark, Sotholms härad 1, s. 41; S. Boije, Anteckningar (ATA).

Äldre avbildningar: P. Helgonius (i Peringskiölds Monumenta Sudermanniae och B 663); Brate 1900 (ATA).

Ristningen finnes på den mot S sluttande sidan av ett berg, endast ett 10-tal m. N om vägen som går genom byn, mitt emot den mellersta gården i byn.

Den omtalas av kyrkoherden Andreas Arvidi i hans förteckning över socknens fornminnen 1668 på följande sätt: »Berg-Runeskriffter haffver iagh låtet migh säga i Församblingen finnas tvenne: En vid H. Exc^{tz} Högvälb^r H^r Knut Kurcks gård, Åhrestadh, then andre på Törestad Kyrkiovägen vthi ett berg, kallat Spångeberget, ther aff att bookstäffverne i berget ähre vthuggne, såsom vti ett bälte med spänger». Peringskiöld (*Monumenta Sudermanniae*) och *Bautil* ha, tydligen på grund av felläsning, »Första gårde», och denna felaktiga namnuppgift går sedan igen hos Liljegren och Indebetou.

Ristningen börjar omedelbart invid den nuvarande markytan. Dess höjd är 1,68 m., dess bredd 1 m. Den är tydlig och i stort sett väl bibehållen. Vid slingknuten nedtill är den något skadad genom avflagring.

Inskrift:

farebiarn : lit : hagua : stain : et : haulf : sun · si - : haltan : hiak : runa

5 10 15 20 25 30 35 40 45

Farbiorn let haggva stein at Haulf, sun sinn. Halfdan hiogg runar.

»Farbjörn lät hugga stenen efter Håulv, sin son. Halvdan högg runorna.»

Till läsningen: Vid runan 4 finnes en avflaging i stenytan, tydligt angiven redan på Helgonius' träsnitt. Av hst är nedre delen borta, övre delen däremot tydlig. Vad som finnes kvar av bst, liknar ett **e**, men omöjligt är icke, att ett **a** varit ristat. 11 **i** är icke stunget. 15 **g** har däremot en tydligt huggen prick. 23 är **e**, icke **a**; pricken är djup och står vinkelrätt mot hst, icke snett som bst i **a**. 34 **i** kan möjligen vara stunget. En fördjupning finnes mitt på hst, och en annan ett stycke ovanför; ovisst är dock, om de äro huggna. 39 **t**: på ömse sidor om hst finnas avflagingar; inga säkra spår av bst äro därför bevarade, särskilt icke på h. sidan. H. bst i 44 **a** är borta genom aflaging; den vänstra är tydlig och djup. 45 **k** är icke stunget. — B 663: runan 4 är otydlig; 13—17 **hakua**, 23—24 **at**, 36—41 **halian**. — Boije: 4 otydlig, snarast **e**; **hagua**; **et**; **halian**. — Brate: 4 säkerligen **e**; **hagua**, **et**, **sen**, **haltan**.

Första namnet i inskriften är *Farbiorn*. Detta namn är även känt från ett par andra inskrifter, en uppländsk (L 687 Honungsby, Vallby sn), här tecknat **farbiurn**, och en gottländsk (bildstenen från Sanda kyrkogård, nu i Statens Historiska Museum, inv. 13127), här tecknat **farborn**. Vanligare är *Farulfr*; se Sö 148 och 238. Båda namnen synas vara östnordiska, kanske speciellt svenska; belägg saknas i varje fall från västnordiska källor. Förleden torde vara isl. *fár*, n. 'skada; vrede, fiendskap' och namnens ursprungliga, appellativa innebörd sålunda: 'skadebjörn, -varg'. Emellertid bör man kanske icke helt bortse från den möjligheten, att förleden i *Farulfr* och *Farbiorn* är densamma som i *Farmaðr* (Sö 229) och *Farþegn*, sålunda *Fär-*, stammen i verbet 'fara'. Dessa båda senare ha haft större utbredning, de förekomma även i Danmark och i Norge och ha sålunda under vikingatiden varit allmänt nordiska mansnamn. Ursprungligen ha de haft en rent appellativ betydelse 'färdeman, resande'. Harald hårfagers son Björn, vars gravplats är Farmanshaugen på Seim vid Tönsberg, har i källorna omväxlande tillnamnet *farmaðr* och *kaupmaðr*. Därjämte förekommer i samma betydelse *fardrengr*. *Þeir heita fardrengir, er milli landa fara*, säges i Snorre-Eddan. *Farulfr* och *Farbiorn* äro måhända variationer av *Farmaðr* och *Farþegn*, liksom det på en uppländsk runsten belagda *Husbiorn* (L 325) av det ursprungligen appellativa *Huskarl*. — Inskriftens **haulf** synes vara det enda säkra belägg i svenska källor för namnet *Haulfr*, urn. *Hafuulfr* (Istaby, Stentoften), isl. *Hálfr* (endast namn på ett par sagohjältar, särskilt huvudpersonen i »Hálfs saga»). — Det tredje namnet (**haltan**) är otvivelaktigt *Halfdan*; jfr Sö 131, 188.

Korset har samma form som på flera andra ristningar inom Södertörn (t. ex. Sö 269, 274, 290, 292, 297, 298). Över korset en fågel, säkerligen en tupp. Samma motiv finnes på de båda blott i fragment bevarade Sö 245 och 247.

271. Täckeråker, Österhaninge sn, Sotholms hd.

Pl. 1: B 665.

Litteratur: B 665, L 820.

Avbildning: P. Helgonius (i Peringskiöld, Monumenta Sudermannicæ, där signaturen »DSt» blivit rättad till »P.H.», och B 655).

Runstenen fanns enligt Peringskiöld och *Bautil* vid Täckeråker. Närmare uppgifter om dess plats saknas. Den har i senare tid förgäves eftersökts, bl. a. av Upmark och Boije.